

Kazus

Prokurator przedstawił Wojciechowi W. i Feliksowi W. zarzut, że działając wspólnie dopuścili się zabójstwa Franciszki i Jana L. W toku przesłuchania Wojciech W. przyznał się do zarzucanego czynu i wyjaśnił, że 22 maja 2004 r. wszedł sam do mieszkania małżonków L., podczas gdy jego brat Feliks znajdował się przed domem. Podejrzany Feliks W. potwierdził okoliczności podane przez brata, nie przyznał się jednak do współudziału w zabójstwie. Po przeprowadzeniu wszystkich dowodów prokurator skierował do sądu okręgowego akt oskarżenia przeciwko Wojciechowi W. i Feliksowi W. Zarzucił im, że działając wspólnie i w porozumieniu dokonali przestępstwa przewidzianego w art. 148 § 1 k.k.

W wyjaśnieniach złożonych na rozprawie Wojciech W. nie przyznał się do zarzucanego czynu i wyjaśnił, że w śledztwie – jak sam stwierdził – „fałszywie przyznał się do zarzucanej zbrodni”, gdyż przesłuchujący go funkcjonariusz dał mu do zrozumienia, że może go zmusić do mówienia prawdy, oraz oświadczył, że przyznanie się sąd weźmie pod uwagę jako okoliczność łagodzącą przy wymiarze kary i zgodnie z art. 60 § 3 k.k. zastosuje nadzwyczajne jej złagodzenie.

W związku z powyższym obrońca Wojciecha W. oświadczył, że wyjaśnienia oskarżonego złożone w postępowaniu przygotowawczym w warunkach wyłączających możliwość swobodnej wypowiedzi nie mogą, w myśl art. 171 § 7 k.p.k., stanowić dowodu w sprawie. Sąd – mimo to – postanowił odczytać złożone uprzednio wyjaśnienia oskarżonego i wezwał go do wypowiedzenia się co do treści sporządzonego z nich protokołu. W toku przesłuchania Wojciech W. nie potrafił wyjaśnić sprzeczności i często zasłaniał się brakiem pamięci. Oskarżony Feliks W. na zadawane pytania nie udzielił odpowiedzi słownej, lecz ruchami głowy dał do zrozumienia, że zapoznał się z treścią aktu oskarżenia i nie przyznaje się do zarzucanego czynu. Z opinii powołanych przez sąd 2 biegłych psychiatrów wynikało, że zachowanie się oskarżonego jest przyjętą przez niego formą obrony. Wobec tego, że Feliks W. w dalszym ciągu odmawiał złożenia ustnych wyjaśnień, obrońca wniósł o przyjęcie wyjaśnień oskarżonego na piśmie. Przeciwno temu wypowiedział się prokurator, który powołując się na art. 365 i 176 k.p.k. wskazał, iż k.p.k. nie przewiduje możliwości składania wyjaśnień lub zeznań w formie pisemnej. Sąd wydał jednak postanowienie o dopuszczeniu dowodu z wyjaśnień oskarżonego Feliksa W. napisanych na rozprawie; wyjaśnienia te odczytał i załączył do protokołu jako jego integralną część. W swych wyjaśnieniach pisemnych Feliks W. nadal nie przyznawał się do zarzucanego czynu, lecz nie potrafił wyjaśnić, dlaczego na trzonku toporka znalezionego na trzonku toporka znalezionego na miejscu zdarzenia znajdowały się odbitki linii papilarnych jego palców, a także skąd wzięły się ślady krwi na marynarce, którą miał na sobie w dniu zabójstwa. Prokurator oświadczył, że modyfikuje akt oskarżenia w ten sposób, iż oskarżonemu Wojciechowi W. zarzuca zabójstwo Jana L., a oskarżonemu Feliksowi W. – zabójstwo Franciszki L. Po złożeniu przez oskarżonych dodatkowych wyjaśnień oraz przeprowadzeniu innych dowodów sąd wysłuchał głosów stron, a następnie wydał wyrok skazujący oskarżonych za przestępstwo określone w art. 148 § 1 k.k. Motywując swą decyzję sąd podkreślił, że wyjaśnienia Wojciecha W. są wiarygodne w tej części, w której mówi on o zabójstwie Jana L. przy pomocy noża, mimo że na rozprawie odwołał swoje uprzednie przyznanie się. Oświadczenie, iż przyznał się do zarzucanego czynu jedynie pod wpływem groźby i namowy prowadzącego śledztwo, jest bezpodstawne, nieoparte bowiem żadnymi dowodami. Choć wyjaśnienia Wojciecha W. nie są jednolite i zawierają pewne luki oraz nieścisłości, to jednak okoliczności te nie dyskwalifikują jego przyznania się do zabójstwa jako dowodu. Sąd rozważył ten dowód ze szczególną wnikliwością i w zestawieniu z innymi dowodami; uznał, że oskarżony przyjął na siebie winę za zabójstwo obojga małżonków L. w celu uchronienia swojego młodszego brata przed odpowiedzialnością za udział w zbrodni. Przystępując do oceny dowodu z wyjaśnień Feliksa W. sąd stwierdził, że wyjaśnienia te nie są wiarygodne. Okoliczność, że na trzonku

toporka znalezionej w mieszkaniu małżonków L. znajdowały się ślady linii papilarnych lewej ręki oskarżonego (który jest mańkutom), w zestawieniu z oświadczeniem biegłego, że Franciszka L. została ugodzona śmiertelnie tym właśnie narzędziem, świadczy o nieprawdziwości twierdzenia oskarżonego, iż cały czas przebywał poza mieszkaniem, w którym dokonano zabójstwa. To, że oskarżony był w mieszkaniu, potwierdzają zeznania Zofii G. i Anieli J., które widziały 2 mężczyzn, podobnych z wyglądu do oskarżonych (zdaniem Zofii G. jednym z nich był na pewno Wojciech W.), spieszenie wybiegających z mieszkania w czasie, w którym dokonano zabójstwa. Za tym, że oskarżony Feliks W. zabił Franciszkę L. przemawia również i to, że swą zakrwawioną garderobę ukrył on u siebie w mieszkaniu i nie potrafił logicznie wytłumaczyć, dlaczego na marynarce odnalezionej w czasie przeszukania były ślady krwi. Zdaniem sądu ocena wszystkich dowodów we wzajemnym ich powiązaniu daje podstawę do uznania, że oskarżony Feliks W. dokonał inkryminowanego czynu.

1. Scharakteryzuj taktykę obrony każdego z oskarżonych w toku postępowania przygotowawczego i sądowego. Czy była ona skuteczna?
2. Czy nieprzyznanie się oskarżonego do czynu może być uznane jako okoliczność obciążająca?
3. Czy symulowanie przez oskarżonego Feliksa W. afonii oraz nieujawnienie prawdy w złożonych wyjaśnieniach może być poczytane przez sąd za okoliczność przemawiającą na niekorzyść oskarżonego?
4. Czy sąd postąpił słusznie dopuszczając na rozprawie dowód z pisemnych wyjaśnień oskarżonego?
5. Co należy rozumieć pod pojęciem swobodnej wypowiedzi oskarżonego oraz kiedy można mówić o tym, że wyjaśnienia oskarżonego (zeznania świadka) zostały złożone w warunkach wyłączających możliwość swobodnej wypowiedzi?
6. Czy w postępowaniu przygotowawczym zaistniały warunki wyłączające swobodę wypowiedzi podejrzanego Wojciecha W. z uwagi na zastosowane wobec niego groźby oraz poczynione obietnice korzyści?
7. Na kim spoczywa ciężar udowodnienia twierdzenia, iż w konkretnym przypadku nastąpiło wyłączenie swobodnej wypowiedzi oraz jaki organ procesowy powinien podjąć decyzję w kwestii anulowania mocy dowodowej danej wypowiedzi?

Materiały dodatkowe:

S. Waltoś: Naczelne zasady procesu karnego, W-wa 1999

A. Murzynowski: Istota i zasady procesu karnego, W-wa 1994 s. 250-251

P. Kruszyński (red.) „Wykład prawa karnego procesowego” Białystok 2003, s. 53-57

M. Cieślak: „Polska procedura karna”. W-wa 1971 s. 341-342